

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКИЙ
СПЕЦІАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ
КОМПЛЕКС ІМ. В.Г. КОРОЛЕНКА»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

*Сценарій вечора-реквієму
вшанування пам'яті жертв Голодомору
1933 – 1933 рр.*

**Харків
2014**

Голодомор 1932-1933 років

На столі букет червоних гвоздик перев'язаних чорною стрічкою, ікона, запалена свічка, напис «Голодомор 1932-1933 років». На столі на вишитому рушнику сухар і склянка з водою.

Виходять ведучі.

Ведучий І

У широкім небі

Плачуть хмаринки сині

Сонечко веселе

З обрію встає,

Нумо піднімайтесь,

Хлопці з України

Час для розбудови

Нині настає.

Нумо спати годі

При такій погоді,

При такій погоді,

Прокидайтесь, брати!

Треба нам державу,

Козацькую славу

Гідно поміж люди

Піднімать , нести

Ведучий II

Ми довгенько спали,

Все нас присипали,

Наші воля й доля

Вищі над усе

Кинемо скорботу,

Нумо за роботу-

Тільки це Україні

Щастя принесе

У широкім небі

Плачуть хмари сині,

Сонечко веселе,

Грає, виграє.

Розгинають спини

Діти Батьківщини,

Доля України

з попелу встає

Читець I

Важко підніматись Україні, важко тому, що гірка її доля, страшне минуле, яке пекучим болем крає серце всіх людей.

Читець II

Найстрашніше, що пережив наш український народ – це голод. Досі не віриться, що тут у житниці країни – раптово зник хліб, а люди залишились без зернини, а 1932 рік був щедрим на урожай.

Читець I

1933 рік! Найчорніший час в історії України. Це був не голод, а голодомор. У селян було відібрано весь хліб. Якщо ж хтось відмовлявся – позбавляли волі на 10 років, а хліб все одно відбирали.

Сценка

Сидить зажурена жінка посеред хати. За порожнім столом, на ньому лише сіль. На ослоні четверо малих дітей, сидять купкою, обнялись і щось шепчуть.

1 дитина Мамо! Мамо! Я їсти хочу!

2 дитина Мамо! Мамо, животик болить!

3 дитина Мамочко! Рідненька! Дай хоч крихіточку хлібчика!

Мати зажурено повертає до них голову, мовчки дивиться.

Діти встають, підходять до неї, обступають з усіх боків, стають на коліна і знову просять.

- Мамо, дайте їсти

Мати мовчки дивиться, а потім і каже :

Я вам казку розповім, а ви слухайте от і забудете про їжу.

Починає розповідати казочку

Десь у темному лісі ...

Одне із дітей каже :

- Мамо! Мамо в очах темно!

Мати встає підходить до дитини, сідає на підлогу, бере голову дитини собі на коліна :

- Закрий очі й поспи.

Дитина Я не хочу очі закривати.

Мати. То дивись на мене, я тебе поколишу.

Дитина. Не колиш мене мамо! Я помираю. Дай мені їсти хоч крихту, і я оживу..

Мати. Прости мені, доню, немає, що їсти.

Дитина. Мамочко, я ж помираю і останній раз їсти прошу.

Мати. Нічого в хаті в нас не має, прости мене, дитино рідна, нічим тебе я не врятую.

Мати схиляється над дитиною і цілує його, бере на руки і кладе на ослін.
І каже до дітей:

- Ходімо, діти, ми їй вже не потрібні. Вона померла. Добре їй...

Виходять ведучі

Ведучий I

Із секретних документів, підготовлених у грудні 1933 року:

«Голод позбавив життя мільйони українських селян. Дані про 7 мільйонів загиблих не можна вважати перебільшенням. Знищено 1/4українського населення».

Ведучий II

У Москві один із співробітників німецького посольства писав у 1933 році: «Я не схильний вважати перебільшенням число жертв, що сягає до 10 мільйонів. Особливо багато помирає дітей, яким батьки не мають, що дати їсти».

Ведучий III

Наприкінці 1933 року голод на Україні набув особливо велетенських розмірів. Люди у селах їли мишей, щурів, горобців, жаб, траву, кору дерев і листя, трупи тварин.

Ведучий 4

Спогади жительки села Рубченки Володарського району Київської області Кузовик Марії Василівни.

... 1932 року почався голод, люди жили в впроголодь.

Колгосп почав господарювати. Головою колгоспу був Трохимчук Платін (Плакеша). В одній бригаді був бригадиром Борисюк Іван (Круць). В другій бригаді був Красніцький Василь. Відкрили столову, хто ходив на роботу, давали по 200 гр. хліба і два рази баланди.

Крупа крупу гонить, а її і диявол не зловить. Бо хліб здавали в державу ,а картоплю закагатували , а вона померзла.

Картопля померзла, коні, корови з голоду почали здихати і в людей не було що їсти. Люди йшли до могильника, брали м'ясо з коня чи з корови і варили їсти. Їли мерзлу картоплю з кагатів, їли котів і собак.

Та і це треба було вкрати, бо ставили сторожів, з рушницями, щоб охороняли . А кого побачать , що бере мерзлу картоплю чи рубає конину, то стріляли.

Таке було прислів'я: - «Устань, Ленін, подивись, до чого ми дожились, до гнилої картоплі, до здихлячої конини». Прийшла весна, літо, всі пішли

пастись. Їли бур'яни, які можна. Не їли тільки полин і блекоту. В цілому люди виживали, як могли.

Багато сімей вимерли повністю з голоду.

1933 рік. Весна наступила, розпочалась робота в полі, в городі.

Хто не ходив на роботу, тим не давали нічого, а в дома не було нічого, бо все забрали.

В школі дітям давали по 100 гр. хліба і один раз в день похльобки.

Почали буряки сапати, гонили всіх жінок, чоловіків і дітей. Норми були великі, що за день не можливо виробити.

Сапали на забур'ячених площах, було важко. Було загайно, бо треба так проривати, щоб буряк від буряка був не далі 10-12 см.

Буряки були дуже забур'ячені, в пірієві. А норма була така від краю до краю, да іще треба було назбирати 200 гр довгоносиків.

Хто не висапає норму, тому не давали обіду.

Одного разу всі не висапали норму. Секретар парторганізації взяв котел і вилив баланду в фосу і сказав: « Хліба не давати».

На другий день люди знову норму не виконали. Цей же секретар Кохман знову вилив з котла похльобку в фосу. Але жінки не розгубилися і своїми горщиками побили ж цього Кохмана, він ледве втік і до сьогодні не повернувся в наше село, пропав кудись, як булька на воді.

Цієї норми харчування було замало, люди почали пухнути і вмирати. Бо не було ні котів, ні собак. Багато вмирили цілими сім'ями.

Вимерло в 1933 році більш половина жителів.

На цвинтарі викопали кагат і туди звозили трупи і перекидали з воза, як дрова. Бували таке що ще живий, а його привезли і в той кагат.

Це все побачити і пережити не можна. В ті дні, коли виливали баланду в фосу , я тоже сапала буряки, і два дні нічого не їла, кромі пастернаку та кінського щавлю.

Пішла в цей день на цвинтар шукати пастернак. Пастернаку не знайшла, тільки щавель. Що я побачила, то це великий кагат і повно трупів в тому кагаті. Зверху чоловік, ще живий, просить хліба. Я з переляку стала тікати. Вийшла з цвинтаря, зустрілася я з жінкою , що її чоловік був комірником..

Забрала мене до себе покормила, і я в неї залишилася корову пасти. Так я вижила і живу і досі. Ішло до жнив , сади зародили, появились фрукти.

Люди пішли по садках пастися. Все це допомогло вижити».

Ведучий І

А за вікном повільно падав сніг. Він навіть не здогадувався , що його білу красу проклинають люди . Адже він останню їжу покривав білою пухнастою ковдрою.

Учень

Цей сніг, як сон, пройшов – розтане,

Здимить і в хмару перейде ...Весна.

Село лежить в тумані.

Голодний рік, голодний день.

Іде не йде . Повзе по мертвих

Й хвалити Бога , хоч повзе .

Весняний дух живий, не стертий

До сонця зводить все живе,

А воно молиться і плаче,

Радіє сонцю і воді!

Якби він знав , якби він бачив –

Сини ростуть на лободі !

Сини Української держави!

Та знає вождь , усе він зна..

У вус всміхається лукаво :

В Москві весна ! Його весна.

Ведучий II Голод ,який був зумисне підготовлений і спрямований на винищення української нації, керований московською верхівкою і Сталіним, не обминув і нашого села .

Зачитуються списки людей , які загинули в голодомор .

Ведучий III А з високих трибун Сталін казав : «Ми безперечно досягли

того ,що матеріальне становище селян і робітників поліпшується із кожним днем , з року в рік. У цьому можуть сумніватись хіба . що тільки запеклі вороги Радянської влади.»

Ведучий II Село вимирало . Опухлі від голоду люди падали мертві . Трупами були встелені дороги , двори , городи . а весною почалося страшне людодїство: голод зробив із людей звірів .

Учень

В селі весна повзе на ліктях ,

Повзе по мертвих і живих .

В долоні сонце ловлять діти ,

Що дзвінко скапує із стріх.

І п'ють опухлими вустами

Оту живицю молоду

Їм жить і жить , та над полями

Знов ворон каркає біду .

Забрали тих , хто із комори

Пашню останню вимітав ,

Хто не активним був учора , -

Сьогодні ворогом ставав

Голодний рік ! Жорстокий світе !

Дай хоч надію для живих .

Весна ! І сонце ловлять діти ,

Що дзвінко скапує із стріх..

Ведучий І Із спогадів Синівської Ганни Петрівни , жительки с.Рубченки
Володарського району Київської області

Настали страшні 1932-1933 роки голоду. Мама розповідала, що після неурожайного 1932 року люди могли б не вмирати з голоду, якби сільська та районна влади не забирала все ,що хоч трохи залишилося в людей,- від квасолі в пляшках (люди ховали) до ситечка зерна і картоплини. Знаходили скрізь, перевертали навіть горщики в печі з кип'яченою лободою без солі. Селяни почали пухнути з голоду, вимирали сім'ями. Щоб вижити ,батько з матір'ю поїхали в Іванківський радгосп, де працювали два старших сини, яким за роботу платили продуктами. Батьки хотіли взяти хоч трохи продуктів, бо треба було рятувати менших трьох дітей. Діти залишилися на

старшій 16-річній Марії. Мама згадує: «Однієї осінньої холодної ночі, коли вони ночували в нетопленій хаті, Марія вкрила всіх соломною ,щоб зігрілись. Незабаром почули,як відчинились двері і якийсь голос промовив: «Ти ж казав, що вони ночують вдома, а їх тут немає». Другий голос відповів: «Я сам бачив, як вони заходили в хату». На той час уже були випадки, коли крали дітей, вбивали, робили ковбасу на продаж. Робила це банда, яка організувалась із людей , що проживали в сусідніх селах. Після тієї ночі діти дома не ночували, були добрі люди, що брали до себе, ділились останньою лушпайкою. А були й такі , які на борони кидали людей, для того щоб дізнатися , де і скільки заховано продуктів. Людей вимерло в селі багато. На віз кидали і мертвих і ще живих, щоб другий раз за ними не їхати,- всерівно помруть.

Але дітей в нашій сім'ї трохи підтримали продукти, що привезли батьки з радгоспу. Вдруге поїхати у радгосп вони не змогли: кругом були пости і з села нікого не випускали. А незабаром їх спіткала доля багатьох селян – попухли з голоду (все, що можна було дістати з їди , батьки віддавали дітям) і померли. Похоронили їх у великій спільній ямі, яку не закидали доти, поки не наповнилась. З розповіді мами: «На той час в полі уродило все ,а людям не давали нічого. Коли сусід у себе на огороді нарвав ще недоспілих колосків жита, щоб натерти в жорнах борошна і спекти коржа, його посадили на два роки у тюрму»

Ведучий II Спогади жительки села Рубченки Київської області .

Славінська Марія Іванівна народилася 02.02.1921 року в с.Рубченки.

Сім'я складалася з 5 чоловік: батьки і 3 дітей. У голодовку вимерла вся сім'я, залишилася я сама і взяла мене до себе тітка Федора. Ночувала в притулку для сиріт (де хата Красніцьких), а вдень ходила до тітки.

Мати пекла млинці. У нас було теля (стояло серед хати). Забрали комуністи теля, корову, коня і лошицю. Було це восени. Брату було 3 роки і

він просив: «Дядю, не бери миню». Забрали все. Пізніше забрали все зерно. Коли батько пішов забирати корову, то його посадили в тюрму, їсти не було що. Їли дохлих котів, собак. Закопали в печі 3 пуди пшениці, то і їли її потроху. Забирала у людей все - спеціальна бригада. Шукали скрізь; навіть у колисках біля малих дітей.

Я жила в тітки, гляділа дітей, сестер, братів. Брат Григорій лежав на печі і просив: «Гаму, гаму». Так і вмер. Люди пухли від голоду. Збирали мерзлу картоплю, листки, черв'яків. Люди вимирали сім'ями. На усадьбі Ототюка Славіка жили люди, в яких були коні, і вони їздили ними і збирали мертвих, а інколи забирали живих, щоб не їхати завтра.

Коли батько сидів у тюрмі, я ходила до нього провідувати. Щоб ніхто не бачив, ховалась під віз. Розповіла йому, що поховала матір і братів. Коли стрельнув міліціонер, я злякалась і втекла. Передач не брали. Батько помер в голод, але його поховали в труні: зробили з дверей, які зняли в клуні і хаті.

Учень

Тиждень терпів від голоду ,муки ,

Плакав , ходив , простягаючи руки .

Врешті й ходити уже я не зміг

Ледве дійшов , упав на поріг.

Встав би, підвівся , та зрадили сили

Плакали діти , баби голосили

Федір, мій син , на лежанці лежав ,

Звісно ,каліка , терпів і мовчав .

Вранці на другий день -зирк ! Аж у руки

Хтось мені суне кавалок макухи .

Хто це,? Це ти ,мій сусіде Петро?

Бог хай віддячить тобі за добро .

Слина пішла . Затрусилися руки

Боженьку милий ?Кусочок макухи

Де ти ? Пішов вже . Аж он мій онук

Вихопив в мене кавалок із рук .

Хотів я схопитись , побігти , догнати

Вирвати з рота ! Навколішки стати

Вже я підвожусь і падаю знов ...

Впав непритомний ...Прокинувся кров.

Мабуть ,забився . Вже близько до краю

Кружиться все навкруги ...Умираю !

В кого спитати б , чи з'їв хоч онук ?

Може і внього хтось вирвав із рук .

Ведучий П Спогади жительки села Рубченки Володарського району
Київської області Кошарської Марії Трохимівни (21.07.1926р.)

«Мені було 6 років, але що тоді творилося, запам'ятала на все життя».

Люди їли, що бачили: листки, траву, гнилу картоплю, дохлих коней.
Було йдеш по селу, щось шукати поїсти, дивишся - там людина мертва
лежить, там лежить. Страх, що робилося, тоді загинуло дуже багато
маленьких дітей, їздив у нас по селі німий з возом і збирав людей, що
померли від голоду. Тоді їх везли на кладовище і скидали в одну яму. Одна

жінка прийшла подивитись, чи немає там її родички і побачила, що в ямі лежить жива маленька дівчинка, яка ледве-ледве ворушилася. Жінка забрала її додому, таким чином дівчинка залишилася живою.

Ведучий III У нашому селі під час голодомору померло приблизно 283 жителів. Давайте запалимо свічки і хвилиною мовчання вшануємо пам'ять жертв голодомору, який знищив мільйони людей.

Ведучий II У Рубченках побудовано пам'ятник жертвам голодомору 1932-1933 років, вшануймо цей день скорботи покладанням квітів до пам'ятника

Ведучий I Люди добрі! Пам'ятайте! Всіх поіменно! І знайте! Їх знищили за те, що вони народилися і вирости на нашій землі. А тому наш найсвятіший обов'язок сьогодні - зберегти пам'ять про всіх невинно закатованих під червоним прапором; пам'ять про тих, хто не дожив; пам'ять про тих, хто недолюбив; пам'ять про живих і ненароджених. Ніхто не має права про це забути.

Сьогодні ми маємо для себе чітко зрозуміти - головною, неперехідною цінністю для нас усіх є власна держава. Бо лише здобуття Україною незалежності та демократичний шлях, який ми обрали, є надійною гарантією того, що це ніколи не повториться.

Ми закликаємо вас сьогодні згадати у ваших молитвах усіх тих, хто страждав і помер під час великого Голодомору. Хай же пам'ять про всіх невинно убієнних згуртує нас, живих, дасть нам силу та волю, мудрість і насагу для зміцнення власної держави на власній землі.

Боже, великий, єдиний,

Нам Україну храни,

Волі і світу промінням

Ти її осіни.

Світом науки і знання

Нас, дітей, просвіти,

В чистій любові до краю

Ти нас, Боже, храни.